

GIDROPONIKA ISSIQXONALARNING SAMARADORLIGI

Baxriddinova Husnimohposhsho Nuriddin qizi

Toshkent davlat agrar universiteti

Annotatsiya: *Gidraponika issiqxonalari. Gedraponika issiqxonasida sabzavotlarni ekish usullari. Yetishtiriladigan sabzavot va poliz ekinlari turlari. Gedraponikada maxsulot yetishtirishning ahamiyati va afzalliklari.*

Kalit soʻzlar: *gidraponika, issiqxona, substrat, sabzovot, agregataponika, xemoekin, suvli ekin, ionetoponika, aeroponika, mineral oziq, ildiz, eritma, kationet, anionet, moʻm.*

Mamlakatimiz shiddat bilan rivojlanmoqda. Aholi soni yildan yilga oʻsish darajasi ortib boryabdi. Aholini oziq-ovqatga boʻlgan ehtiyojni qondirish va bozorni uzluksiz sifatli oziq-ovqat bilan taminlash soha mutaxasislarning oldidagi dolzarb vazifadir.

Bundan koʻrinib turibdiki ichki va tashqi bozorni uzluksiz sifatli ekalogik tozza sabzovot va poliz maxsulotlaribilan taminlashda issiqxonalarining oʻrni katta. Shunday issiqxonalaridan biri gedraponika issiqxonalaridir Bu issiqxonalarining beshinchi avlodi boʻlib, unda sabzovot va poliz ekinlarini yetishtirish eng zamonaviy usulda avtomatlashtirilgan tizimda amalga oshiriladi. Oʻsimliklarni tuproqsiz muhitda oʻstirish qishloq xoʻjaligida ishlab chiqarishda oʻsimliklar oziqlanishini oʻrganish natejasida yuzaga kelgan. K. A. Timiryazev oʻsimliklarni tuproqsiz sharoitda oʻstirishni ommalashtirish maqsadida 1896-yilda Nejigorod yarmarkasida koʻrgazma tashkel etgan. Gedraponika atamasini Kaliforniya universiteti professori U. Gyrike kiritgan.

Ildiz oziqlanadigan muhitni fizik-kimyoviy xususiyatlari, oʻsimliklar ildiz tizimini havo, suv va mineral oziqa elementlari bilan taʼminlash texnologik jihozlarni konstruktiv hal etilishiga koʻra gidraponika beshta asosiy turlarga ajraladi.

1. Suvli ekin- ildiz oziqlanadigan muhit oziq tuzlarining suvdagi eritmasi hisoblanadi.
2. Agrigataponika- Ildiz oziqlanadigan muhit qattiq materialli substrat boʻlibvaqti-vaqti bilan meniral oʻgʻitlarning eritmasi berib turiladi.
3. Xemoekin ildiz oziqlanadigan muhit ozuqali eritma bilan hoʻllab turiladigan, gʻovak organic materialdir.
4. Ionitaponika ildiz oziqlanadigan muhit katta zarrachalardan iborat boʻlib, ikki moʻmli: kationet va anionet aralashmasi koʻrinishida boʻladi.
5. Aeroponika- havo ildiz oziqlanadigan muhit hisoblanadi. Bu oʻsimlikning ildiz tizimi maxsus soʻkchaklarning qorongʻu havo boʻshligʻiga joylashtirib ozuqa eritmalar ildizga purkagichlar yordamida vaqti-vaqti bilan purkaladi. U issiqxonalar eng zamonaviy uslubda ishlab chiqilgan, barcha jarayonlar avtomatlashtirilgan. Gidraponika – bu umumiy tushuncha boʻlib, oʻsimliklar harakatlanib (aylanib) turadigan suv muhitida tuproqsiz yetishtiriladi. Hidropon uslubda yetishtirishda ildiz joylashgan muhit sifatida tuproq oʻrnida ishladiladigan turli xildagi substratlar oʻsimlik uchun koʻproq tayanch boʻlib xizmat

qiladi, o‘simliklarni oziqlantirish mineral tuzlarning suvdagi eritmasi yordamida malga oshiriladi. Oziq aralashmasida o‘simlik uchun zarur hamma moddalar (azot, fosfor, kaliy, kalsiy, magniy, oltingugurt, temir, marganes, bor, mis, rux, molibden, kobalt va b.) bo‘lishi shart. Ularning nisbati yilning fasliga, o‘simlik xili va yoshiga qarab o‘zgartirib turiladi.

O‘simliklarni gidrapon usulda o‘stirish oddiy issiqxina tuprog‘ida o‘stirishga nisbatan afzalligi bor. Bunday issiqxonalar suvni tejashi, hosildorligi bilan ajralib turadi. Bunda tuprog‘i sho‘rlangan va unumsiz yerlarda ham bemalol o‘simlik o‘stirsa bo‘ladi. Bu uslubda himoyalangan yerda ishlab chiqarish jarayoni to‘lliq mehanizatsiyalashtirilgan hamda avtomatlashtirilgan.

Hozirda mamlakatimizda bunday issiqxonalar atiga 8 239 ming gektarni tashkel etadi. Muhtaram yurtboshimiz shavkat Mirziyoyev Miromonovichning 42426-sonli qarorlari bilan 2018-2030- yillarda 65-70 ming gektar zamonaviy zamonaviy issiqxonalar faolyat yuritilishi ko‘zda tutilmoqda. Yiliga o‘rtacha 4230.8 gektar va xammasi bo‘lib 55 ming gektar issiqxona komplekslari qurilishi rejalashtirilgan. Gedraponika issiqxonalarda pamidor, bodiring, qalampir asosan, sabzavot, gul, rezavor meva, chorva mollari va parrandalar uchun servitamin ko‘katlar o‘stiriladi. Bu yo‘l bilan yiliga 4—5 marta hosil olish mumkin. “O‘ZBEKOZIQOVQATXOLDING” kampanyasi bergan ma‘lumotlarga ko‘ra respublikamizda issiqxonalar soni 57088 ta bo‘lib maydoni 8239 ming gektarni tashkel etadi.

2016- yilda mahsulot ishlab chiqarish miqdori pamidor 4560 gektarda 263 ming tonna , bodring 2397 gektarda 117.1 ming tonna, sitrus va boshqa ekinlar 1282 gektarda 103.3 ming tonna yetishtirilgan.

Xulosa o‘rnida shuni aytish mumkunki.Dunyoda sodir bo‘layotgan oziq-ovqat muomosini bartaraf etish, aholi sonining ortib borishi , maxsulot ishlab chiqarish xajmini ko‘paytirishga jadallashgan texnologiyalarni ishlab chiqish, yani uning birdan bir yo‘li ekinlarni hosildorligini oshirishga bog‘liq bo‘adi.

Shuning uchun gidraponika issiqxonalarda sabzavot va poliz ekinlarini yuqori xosilli, kasallikka chidamli, nav va duragaylarini ekib, maxsulot xajmini oshirish amaliy ahamiyatga ega. Bu maqsad va rejalarni amalga oshirish uchun yetuk kadrlar va mutaxasislarga talab yuqori.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. V.I. Zuyev, A.A. Ataxodjayev, Sh.I.Asatov Himoyalangan joy sabzovotchiligi TOSHKENT 2014 -YIL
2. V.I. Zuyev, Sh.I. Asatov Himoyalangan yer sabzavotchiligi TOSHKENT 2018-YIL.
3. O‘z ME birinchi jild TOSHKENT- 2020 YIL
4. Agrobank 100 kitob to‘plami 33-kitob Issiqxonalarda mikroiklim sharoiti TOSHKENT 2021-YIL

